

**D'Ors, Eugeni (2012). *Gualba, la de mil veus*.
Edició, presentació i notes de Xavier Pla.
Barcelona: Quaderns Crema, pp. 94**

Lidia Carol Geronès (Università degli studi di Verona, Italia)

Gualba, la de mil veus és el volum novè de la col·lecció *Obra Catalana d'Eugeni d'Ors* de Quaderns Crema. Un projecte, l'edició de l'obra en llengua catalana del teòric del Noucentisme, que aquesta editorial està duent a terme des del 1987, any en què apareixia el primer volum, *La Vall de Josafat*, una edició de Josep Murgades. De fet, les primeres publicacions són edicions de Murgades, exceptuant les del 1994: *Papers anteriors al Glosari* de Jordi Castellanos i la *La lliçó de tedi en el parc* de Jaume Vallcorba, ambdues, però també a cura de Murgades. A finals dels anys noranta en pren el relleu de l'edició Xavier Pla i es publiquen, per un costat, sis volums: *Glosari 1906-1907* (1998), *Glosari 1908-1909* (2001), *Glosari 1910-1911* (2003), *La ben plantada* (2004), *Glosari 1912-1913-1914* (2005) i *Gualba, la de mil veus* (2012); i, de l'altre, l'assaig epistemològic, *La curiositat* (2009), llibre que per la seva forma i contingut Quaderns Crema publica dins la col·lecció *Assaig*.

L'edició de *Gualba, la de mil veus* de Pla no només presenta les trenta-set gloses que formen la novel·la incestuosa que Eugeni d'Ors va publicar per primera vegada en forma de llibre l'any 1935 (incloent-hi també el pròleg de l'autor, «Escrit el 1935», i respectant-ne «totes les particularitats lèxiques, morfològiques i sintàctiques»), sinó que proposa vuit gloses més a l'*Apèndix*, subdividides en tres grups: *Una glosa premonitòria*, *Dues gloses epilògals* i *Altres gloses relacionades*. Aquestes vuit gloses no són un material inèdit, ni tampoc complementen l'argument de la novel·la, sinó que juntament amb el treball teòric de Pla de l'excel·lent *Presentació* i de l'aclaridora *Nota sobre l'edició*, representen una espècie de doble *making off*. Aquest ens decobreix, per un costat, els convulsos moments propers a la redacció original de 1915 (amb detalls biogràfics potser no imprescindibles però sí importants, com ara el de la cosina Concepció Ors, que firmava les seves cartes en català amb el nom de Tel·lina) i, de l'altre, «la reaparició catalana del seu autor» arran de la primera publicació en forma de llibre l'any 1935, la qual reedició (per part de la Llibreria Catalònia d'Antoni López Llausàs dins la col·lecció *Biblioteca Univers* que dirigia Carles Soldevila) com indica Pla, «més que una lectura del llibre va suscitar un

apassionant qüestionament sobre la vigència de les propostes literàries i estètiques orsianes i, sobretot, de la figura intel·lectual de l'escriptor».

Al costat de l'acurada i detallada reconstrucció filològica de Pla, resta una fascinació per una obra poc coneguda que, malgrat el pas del temps, encara conserva una estranya aura provocadora i misteriosa. A *Gualba, la de mil veus*, com en el sonet de 1905, *El diable a Mallorca*, (re)emergeix un d'Ors completament romàntic que, de la mà de Freud, va a les profunditats més indicibles de la natura, a través d'un paisatge muntanyós, quasi esotèric, totalment modernista, proper al d'*Els sots feréstecs* o *Solitud*. A *Gualba* la libido no és la d'una verge nua, sinó la d'una flora opulenta de fonts larvàtiques que esdevé un estímul eròtic morbós que es desborda.

A diferència de *La ben plantada* (1915), *Sijé* (1928-1929) o *La verdadera historia de Lidia de Cadaqués* (1954), a *Gualba* no hi trobem representada d'una forma directa o explícita una figura femenina. Tèl·lina, la filla, és el personatge femení del relat, però *Gualba*, nom que dóna el títol a la novel·la, n'és segurament la verdadera protagonista. *Gualba* és un entorn natural, *Gualba* és un paisatge de muntanya real, un lloc d'estiueig de la burgesia barcelonina de finals del segle passat, avui un paratge reconegut com un parc natural. És precisament aquest entorn natural el que provocarà l'«innatural» amor entre els dos protagonistes indefensos. Un dels trets principals del descobriment romàntic del paisatge és la sensibilització de la natura que ens envolta i que observem, esdevenint el paisatge un estat d'ànim. D'Ors reconstrueix l'invenció sensual del paisatge també en algun dels capítols (o «gloses») que conformen el seu assaig *Du Baroque* (1935) i en aquesta novel·la emergeix, juntament amb una visió idealística i simbòlica de l'existent, un relleu psicològic i ambigu del paisatge de *Gualba*. D'Ors a *Gualba* subratlla i evoca una inevitable connotació sensual de la natura, erotitzant-la d'una forma explícita i provocatòria. Precisament per això, les mil veus del Montseny són ecos, reverberacions més o menys evidents, de la creixent relació eròtico-incestuosa dels protagonistes. *Gualba* és el *genius loci* que desperta i fa esclatar l'irracional (i catàrtic *surplus*) en el pare i en la filla. L'erotització morbosa - quasi patològica - del paisatge és potser un intent impossible per (re)vitalitzar amb l'eros la natura que però corre el risc de perdre el seu encant si es converteix en fetitxe. Natura i paisatge, com les larves (símbol de mort en la vida o de vida en la mort) que sovint apareixen en la narració, són la subtil atracció de *Gualba* a la que d'Ors no va saber resistir.